

Uusi sivistysihanne

Kirj. Hilja Pärssinen

Tietoisuuteen herännyt ihminen pyrkii selvittämään itselleen kysymystä: mikä on sivistys. Ja joutuessaan tästä keskusteluun toisten kanssa, kuulee hän siitä erilaisia määrittelyjä, ollen paikoitettu tutkimaan, mikä on hänen oma sivistysihanteensa. Tällöin hän muodostaa sivistysihanteensa omaksuen ja muokaten kuulemastaan, oppimastaan ja kokemastaan sen, minkä parhaiten voi itselleen soveltaa.

Näin saavutettua ja olosuhteitten mukaan kehityksenalaisena olevaa sivistysihannetta yhä tutkiessaan, hän keksii sen ja toisten samassa asemassa olevain henkilöiden sivistysihanteen välillä yhtymäkohtia, jotka johtuvat samoista elämisen ehdoista ja samoista tietämisen ja kehittymisen mahdollisuuksista. Siten ei enään sivistysihanne ole yksilöllinen vaan syvemmin tutkituna joukko- eli yhteisluontoinen.

Ja kuta enemmän taloudellinen kehitys ryhmittää ihmisiä joukkoihin ja luokkiin sekä lopulta suurin piirtein katsottuna taloudellisen riippuvaisuutensa puolesta kahteen luokkaan: omistavain ja omistamattomien, sitä selvemmin myös sivistysihanne saa luokkaleiman; käsitys sivistyksestä muodostuu pääpiirteisään joko porvarilliseksi tai sosialistiseksi, työnantajaluokan tai työntekijäin etujen mukaiseksi.

Pinnalta katsoen tosin näyttää, että sivistämistoiminta ja sivistys ei ole muka mikään kiistakysymys, vaan yhteiskuntaluok-

kiin katsomatta kaikkein "sivistyksenystävään" yhteisharrastus. Tämän käsityksen tueksi saatetaan tuoda joitakin niinsanottuja yleispäteviä mielelmiä sivistyksestä, kuten esim., että sivistys ei ole silosteltua ja rahoilla hankittua ulkokuorta ei paljojen erikoistietojen omaamista, vaan sydämen sisäistä hienoutta ja jaloutta. Tai lausutaan: sivistys on alituista itsekehittämistä, tapojen ja älyn rajatonta ponnistamista eteenpäin, vapaana tyhmästä itseluuoloisuudesta tai itsekkyydestä.

Mutta nuo kauniit lauseet, joita juhlapuheissa vakuutetaan, kohtaavat käytännössä suuren pettymyksen. Saadaan nähdä, että yläluokan "sivistyneellä" riittää ihmisyyttä vain oman luokkansa jäsenille, tekonsa työläisiä kohtaan mittaa hän toisella mitalla. Järjestelmä yleensä raaistaa ihmisiä, ja jokapäiväinen elämä sekä suuret ajan tapahtumat antavat surkean kuvan kansojen nykyhetken sivistystasosta.

Kaikkialla esiintyy, yksinpä alkeellisinmankin sivistyksen puutetta. Valhe ja vääryys, sorto ja petomaisuus määräävät tapahtumain kulun.

Samoin kuin väärät siveysarvot turmelevat yleisen elämän, luovat typerät käsitykset leimansa ihmisten keskeiseen arkielämään. Siten esim. kohdellaan ihmisiä pukujensa, varojensa ja ammattinsa mukaan, pidetään työtä häpeänä, joutenoloa arvonmittana, esiinnyttään etenkin

E. Manet: Ranskalaispoika.

köyhiä ihmisiä kohtaan vailla kaikkea hienotuntoisuutta.

Nämä todellisuusilmiöt osoittavat jo, että mitään yhteistä, kuviteltua sivistysihannetta eri yhteiskuntaluokille ei ole olemassa.

Perimmältä, tunkeuduttua asian ytimeen on sivistyskin luokkakäsite. Ja yläluokan sivistysihanne on taantumuksellinen ja kutistuva kuten heidän yhteiskuntakäsityksensäkin; köyhälistöllä sivistysihanne on vasta syntymässä, kuten se itse luokkana on nousussaan.

Porvariston sivistysihanne ei kohoa yli kapitalistisen tuotantotavan puitteiden. Porvaristo uskoo eri kansanluokkain välttämättömyyteen. Se ei tunne tyytymättömyyttä toisten, usein elinkautisen kurjuuden johdosta. Se tunnustaa toisen vallan toisen yli, tunnustaa taloudellisen riippuvaisuuden oikeutuksen. Se katselee pohjakerroksia ei ihmisyksilöinä, ei ihmismassanaakaan, vaan tuloja tuottavana työvoimana, kuten katsellaan juhtia tai koneita. Sivistäminen merkitsee porvarien mielestä työntekijäin kehittämistä sopu-soinnussa heidän tuotantovoimansa kanssa. Porvaristo suosii sellaista sivistystä, joka samalla on keinona lisäämään heidän aineellisia etujaan.

Senvuoksi tahtoo porvaristo määrätä alaluokallekin annettavan sivistyksen sisällön, säilyttääkseen sen vanhan maailmankatsomuksen läpitunkemana. Toiselta puolen kapitalistinen työ, ollen kuolettavaa ja koneellista sekä liikarasittavaa, ei myöskään kehittä työntekijäin henkisiä voimia, joten itsensä inen työväen sivistäminen käy hitaasti, ja työväen

pyrkimys sivistyksensä avulla taloudelliseen valtaan näyttää vaikealta.

Edelläkuvattu pintasivistyskin juurtaa lähtönsä porvarillisista käsitteistä. Kaikenlaisten loistotuotteiden menekille on näet eduksi se, että ulkokuori asetetaan arvon mittapuuksi. Sentähden pysyy pintasivistys kapitalistisen yhteiskunnan paheena. Vain sosialismi valaisee tuon luokka- ja pintasivistys-ihanteen kääpiömäisyyden ja viheliäisyyden.

Nykyaikainen köyhälistöläinen tuntee olevansa ensikädessä ihminen, jonka on saavutettava sivistystä hänen itsetarkoitustaan varten, joka itsetarkoitus samalla on pyrkimystä kohotaan tasa-arvoisesti toisten kanssa loukkaamatta yleisetua.

Köyhälistölle on kova kokemus osoittanut, että leipä laajennassa merkityksessä on sivistyksen ehto. Sentähden tähtää köyhälistö yhteistoiminnallaan ensikädessä aineellisiin parannuksiin, mutta heti seuraavat näitä myös sivistyspyrkimykset. Tästä antaa meille runsaasti todisteita joka maan ja joka paikkakunnan työväenluke.

Köyhälistön sivistysharrastus sisältää siis pyrkimyksen hankkia sivistystä ilman rajoja kaikille, joilla on ihmiskasvot. Ja itse sivistyksen luonnetta se syventää. Se ei tyydy vain ulkonaisen ihmisen hienostamiseen, ulkonaisten tapojen sievistämiseen eikä myös pelkkään yksipuolisten tietojen saavuttamiseen vaan vaatii kaikinpuolista ihmissielun ja olemuksen sivistämistä ihmisyden aatteen mukaisessa hengessä — se tähtää ihmismielen valistamiseen.

Uusi sivistysihanne asettaa entisen, sokeasti tuomitsevan auktoriteetti-uskon tilalle tutkivan ja etsivän pyrkimisen ja ihmisystävällisen tapausten ja tekojen ymmärtämisen. Sen valossa otetaan uudelleen entiset saavutetut totuudet arvioitavaksi ja hyljätään se, mikä vain keinotekoisesti pönkittämällä pyysi sekä annetaan tilaa uusille,

terveille ja elinvoimaisille totuuksille. Vaellus uutta sivistys-ihannetta kohti on kuin kulua toivon tietä.

Historiallinen kehitys on asettanut köyhälistön kunniatehtäväksi tämän vaelluksen. Kapitalismi mataloittaa ja tuhoaa kaiken, mikä on suurta, arvokasta; mutta sosialismi on todellista kulttuuria.

Runosikermiä

Kirj. Aku Päiviö

Routayön kannel

Käy routayön viimat... voi!
Tuli liedeltä sammua uhkaa,
kohta hiilos ei lämmitä tuhkaa,
vaan routayön kannel soi.

Soi, synkkänä väräjää:
Pois toiveet jo heitä ja usko,
ei valkene huomenen rusko,
yö maailman peittää ja jää.

Yö peittää... mitä nyt teet?
Vaan turhaan sa toivot ja huokaat
ja itket ja huudat: apua tuokaat!
ei helpota kyyneleet.

Ei, ihminen... paina jo pää!
On helpompi taittua, kuolla
kuin taistella, kärsiä, huolla —
surut, tuskasi, tänne ne jää!...

Sumutorvi

Hoi, hoi, älä horjahda!
Turma vaanii, valvo ja toimi,
peräsintäsi hoitele voimin,
omatuntosi luotsina.

On murtanut monta tää yö —
ei auttanut itku, ei armo,
ei huuto, vaan järki ja tarmo,
min pelasti, pelasti työ.

Siis ponnista, ponnista vaan!
Elä toivoas, uskoas heitä,
elä totuutta silmiltäs peitä,
kaikki muuttuva on aikanaan.

On loppuva kerran tää —
ken luottaa, kestää, se voittaa,
yö loppuu ja aamukin koittaa
ja taistelut, tuskat, ne jää!

